

Časopis s podobami za slovensko mladino.

S prilogo „Angeljček!“

Štev. 12.

V Ljubljani, 1. decembra 1903.

Leto XXXIII.

Nove jaslice.

Tiste stare lanske jasli
Niso jasli več nobene,
Nove bomo naredili . . .
Ali kakšne? Čujte mene!

Bukev mi je darovala
Ves zeleni lepi mah,
In stezica mi je dala
Svoj sneženobeli prah.

Leska mi je naložila
Drobnih šibic polne rame,
In pšenični so mi snopi
Obljubili mehke slame.

Rosa pa je ponudila
Biserov mi celo pest;
Lučke si bom izposodil
Od rumenih božjih zvezd.

Kamenčki so šli za mano,
Da iz njih bi hlevce zgradil,
Travice so me prosile,
Da bi jih pred hlevcem vsadil.

In ovčic bo dala trata,
Kar jih duša poželi.
A pastirčki? dragi moji —
No, pastirčki boste vi.

Kje pa vzeli bi najdražje?
Kje je sveta družba naša:
Jezusček, Marija, Jožef?
To se slednjič resno vpraša!

Te pa mora, dragi moji,
Vsak nositi v srcu sam!
Oj, če ne vam novih jaslic
Še napraviti ne znam . . .

Silvin Sardenko.

Božični gostje.

(Spisal Vlado Vesnin.)

Aolgo je čakala Vidka, a naposled je le dočkala. Počasno so ji minevali megleni, brezsolnčni zimski dnevi, a slednjič je vendar prišel tisti večer, ki ga je tako želela z nedolžnim hrepenenjem vseh otroških src.

Mračilo se je na ulicah in nebo je rdelo v krvavem zlatu poslednjega solnčnega pozdrava. In z mrakovi je prišlo med ljudi nekaj — in bilo je povsod krog njih in v njihovih srcih kot sladka tajnost, presveta in prevzvišena skoro, da bi se pogovarjali o nji . . . Bil je bajni čar, ki pride na zemljo vsako leto tisti blagoslovljeni, srečni sveti večer . . .

In tudi devetletna Vidka je bila polna tega čuvstva, polna tistega božičnega hrepenenja, in letos še prav posebno.

Ravnokar je prečrtala na listku papirja poslednji dan, ki je bil še ostal do božiča. Ravno pred enim mesecem si je bila napravila zapisnik, koliko dni je še, in vsak večer je prečrtala enega in računala natanko: Devetindvajsetkrat, osemindvajsetkrat . . . bo še zaspala, predno pride sveti večer. Kratka doba enega meseca se ji je dozdevala neskončno dolga, ker tako vroče si ni še nikdar ničesar želela, kakor takrat. In česa si je želela tako zelo?

Pred dvema mesecema je ležal na mrtvaškem odru, med tančico in cvetkami, v svitu žalobnih voščenenih sveč njen dragi, mali bratec Stanko. Nepozabna mamica ga je bila zapustila na svetu, ko so tudi njo pred tremi leti odnesli v svetli krsti tisti resni možje s črnimi suknjami in srebrnimi našitki.

O, kako je ljubila Vidka tega svojega bratca! Tako priden je bil, tako srčkan, a vedno žalosten, tih in bled, da se ji je kar smilil. Nepopisno je plakala za njim in njeni črni očesci sta se zasolzili, kedarkoli se je le spomnila nanj.

Potem se je nekoliko potolažila. Sklenila je v svoji otroški priprostosti prositi Jezusčka, naj ji dá drugega bratca. Ko bode hodil na sveti večer s svojimi darovi po širnem svetu, ji pač ne bo odrekel prošnje. Vsako jutro in vsak večer je izmolila na tihem vse molitvice, kar jih je znala, in zatrdno je upala, da se ji izpolni prošnja.

Zato je bila danes že ves dan vsa vznemirjena. Nobena igrača je ni zanimala; poizkusila je zaspati, da bi ji prej potekel čas, — pa ni šlo; najbolj jo je mučila radovednost, kakšen bode novi bratec, ki ga prinese Jezusček nocej . . . Prav tak bi moral biti kakor Stanko, samo močnejši in veselejši, da se bode ž njo igral in smejal.

In kako bode ata vesel! Njen dobri, žalostni ata, ki se skoro nikdar več ne nasmeje, ki jo gleda vedno tako otožno s svojimi blagimi očmi . . .

No, proti večeru je vseeno zadremala na naslonjaču. In soba je izgnila pred njo. Zdelo se ji je, da stoji v veliki, lepi sobi in pred njo je

kakor lani tisto krasno božično drevesce, bliščeče se v lučkah in zlatih štrenicah, v lišpu papirnatih trakov in steklenih kroglic, bogato slaščic in darov ... A ona da ne gleda tega drevesca; ona objema Stanka, zdravega, čilega in veselega; ata stoji poleg in se veselo smehlja, in vsi trije se radujejo brez konca in kraja.

Vidka je sanjala, njen ata pa je sedel zamišljen v svoji pisarni. Boga je lahko zahvalila, da ji je izbral tako bogatega ata, ki je bil najpremožnejši tovarnar v mestu in je imel več hiš, tako lepih, velikih in visokih, pa še na kupe stotakov in rumenega zlata. Bil je pa tudi priden. Ves dan je skoro presedel v pisarni pri napornem delu, in vsi, ki so ga poznali, so ga tudi cenili in pravili o njem: To je mož, ki zasluži več kot ima!

Zamišljeno je zrl ata v pismo, ki je ležalo pred njim razprostrto na mizi. Obraz mu je bil resen, in oči so se mu tuintam porosile, ko je bral dobroznano mu pisavo, besedo za besedo in zopet od kraja:

Dragi brat!

Ne srdi se name sedaj, ko se pa preteku let zopet predrznem stopiti pred Tvojo dušo, zakaj božja volja ni, da bi prišel živ k Tebi in Te prosil odpuščanja.

Odpusti! Glej, neznana, hudobna moč me je prijela takrat, pred desetimi leti, vleklo me je v tujino, v daljne kraje, za lažnjivo srečo, in iztegnil sem roko po Tvojem denarju, ker ga sam nisem imel.

Vem, da nisi sodnijski poizvedoval za mano; čeravno zločinec, bil sem Ti vendarle še vedno brat. Posrečilo se mi je priti srečno v južno Afriko, in sreča, ki je nisem zaslužil, bila mi je tako mila, da sem v kratkem obogatel.

Na posestvu, ki sem si ga kupil v burski državi blizu Johannesburga, sem našel velike množine zlata. Ker sem imel še dovolj Tvojih denarjev, sem si najel delavcev in ko je bila bogata žila izcrpana, sem bil tudi jaz odličen meščan, posestnik krasnih hiš, bogate trgovine in srečen mož in oče.

A buknila je vojska s plenoželjnimi Angleži. Tudi jaz sem moral skupno s hrabrimi borilci v boj za pravico in svobodo. Toda tu me je zadela božja kazen: krogla iz angleškega topa mi je odtrgala levo nogo in čeravno so mi zdravniki takrat še ohranili življenje, umiram sedaj za posledicami. Pred dvema mesecema je poklical Bog mojo ženo; sedemletnega sinčka Ivana pa pošiljam k Tebi; sprejmi ga in skrbi zanj in pozabi to, kar je storil njegov nesrečni oče.

Prilagam Ti nakaznico za banko, kjer Ti izročé moje imetje. Prodat sem vse, kar sem imel, in Te prosim, da vzameš polovico sam, polovico pa da razdeliš v dobrodельne namene.

S poslednjim pozdravom Tvoj skesani brat

Josip.

Johannisburg, dné 2. grudna 1901.

Resni mož je zaplakal ob spominu na pisca teh vrstic. A zakaj ni pisal, kako da mu pošlje malega Ivančka? Da bi ga vsaj vedel pričakovati! In ves v skrbeh je začel ugibati to in ono; saj je bil vse, vse že davno pozabil in v nepopisno radost mu je bilo, da mu brat izroča svojega otroka, saj mu bode ta nadomeščal sinčka in Vidki ljubljenega bratca. Kako se bode pač vradostila, če ga pripelje za roko k njej in ji poreče: „Na, tu imaš novega Stanka! Kako ti ugaja? Rada se imejta in pridna bodita, pa bosta moja oba!“

Začel je hoditi po preprogah, ki so pokrivalo gladka tla, semtertja s počasnimi koraki, in njegove misli so plavale tja čez širno, burno, nevarno morje, malemu nečaku naproti, ki se ravno giblje na njegovih valovih . . .

Tedaj pa je vstopil sluga:

„Mlad mož iz Južne Afrike, kakor pravi, je tu in želi govoriti z gospodom. Malega dečka ima pri sebi.“

In še predno je mogel tvorničar kaj odgovoriti, je stopil v sobo mladenič zagorelega obraza in bistrih oči, v čedni popotni obleki. Prijel je za ročico dečka, ki je boječe stal za njegovim hrbtom, ves zavrt v debel kožušček, dvignil ga in dejal:

„Tukaj, gospod Strnad, vam izročam malega Bura, vašega nečaka. Ivanček, daj stricu rokó!“

Stric pa ga je prijel in vzel na roke in ga poljubil na zdravo, okroglo lice, da ga je Ivanček izprva debelo gledal, potem pa se nasmejalo in si ga oklenil z ročicami okrog vratu:

„Počakaj, zdaj te bom pa še jaz, ker je rekel Tone, da se moj stric!“

Komaj se je spomnil gospod Strnad, da je ponudil prišlecu stol. Potem je pa slekel Ivančku kožuh, vzel ga na kolena in sedel neznanemu mladeniču nasproti. Ta mu je povedal, da je bil izprva delavec v Johannesburgu, potem pa, da je prišel v službo ondotnega trgovca Strnada, ki mu je zavoljo njegove zvestobe in poštenosti naposled vse zaupal. Tudi v vojsko je moral ž njim, in ko je gospodar umiral, mu je izročil svoje edino dete, da ga spremi k novemu očetu v staro domovino.

„Ko je umiral“, je sklenil mladenič svojo povest, „je rekel, naj vas pozdravim, sicer pa vam je itak že pisal vse. In tudi jaz se vračam sedaj domov k materi, ki živi in sameva v skrbeh in v strahu zame; kar sem si prihranil v Afriki, bo menda zadostovalo za pričetek male trgovine; za težko delo tako nisem, odkar mi je šla angleška krogla skozi nogo — in kar je glavno: najbolje je domá!“

Gospod Strnad je medtem odprl miznico in vzel iz nje sveženj bankovcev:

„Nate tudi od mene nekaj v zahvalo za skrb in kot majhen pripomoček, če mislite kaj pričeti; prav vam bode prišlo, to vem najbolje jaz, ki sem tudi z malim začel.“

Tujec se je sicer nekoliko branil; a končno je vzel ponujeni denar in se vidno ganjen poslovil od Strnada in malega nečaka, kateremu je šla precej k srcu ta ločitev.

No, potolažil se je kmalu; saj ga je znal stric tako lepo zabavati! In ko ga je tako ujčkal na kolenih, kakor bi bil pozabil na vse drugo, mu je priznal:

„Veš ti, stric, jaz sem bil žalosten, ko mi je ata umrl; sedaj pa že nisem več tako . . . Saj si ti čisto tak, kakor on, samo večje brke imaš!“

„Vidiš, to je prav, da si zadovoljen. Ali boš pa imel tudi sestrico rad?“ ga je vprašal stric.

„Sestrico, kje pa jo imate? Seveda bi jo rad imel; prosim stric, pokaži mi jo!“ In ves radoveden se je ozrl naokoli.

Stric pa ga je prijel za roko in ga povedel k Vidki.

„Vidka! Glej, koga sem ti pripeljal!“ ji je zaklical, da se je vzbudila iz sanj. Pomencala si je oči z ročicami in strmé zagledala pred seboj malega moža, ki jo je ogledaval z radovednimi očmi.

„Glej, novega bratca sem ti pripeljal, Ivanček mu je ime! Ivanček, daj Vidki rokó!“ — Tako ju je seznanjal gospod Strnad, kar je bilo pa skoro nepotrebno, ker sta bila otroka v nekoliko minutah popolnoma kot stara znanca.

To bi morali videti Vidko, kako je bila tisti večer vesela! In pod božičnim drevescem sta dobila z Ivančkom vsak toliko slaščic in igrač, kakor še nikoli ne.

Ivančku je bilo videti, da prav nič ne žaluje za Afriko. V par urah se je popolnoma privadil na novi dom. Samo to se mu je zdelo neverjetno, ko mu je Vidka pravila, da ga je „Bogec prinesel“.

„Beži beži, saj vendar vem,“ je dejal. In začel ji je pripovedovati o vroči Afriki, o širokem morju in o veliki ladji, na kateri se je vozil po njem.

In pri tem sta obirala sladke sadove z drevesca in se pogovarjala z atom, ki je sedel med njima, dobre volje kakor že dolgo ne.

Ko pa so lučke dogorele, je prišel zaspanec, in ljudje so hiteli k polnočnici. Sladki sen božičnega večera je priplaval v sobico, kjer sta zatisnila nova bratec in sestrica trudne oči.

Oče pa je prišel še enkrat v njuno sobico; srečen nasméh mu je zaigral na licu, ko je pogledal na mali posteljici, kjer sta spala njegova srčka; obrnil se je k sveti podobi na steni in usta so mu zašepetala tiho molitev — — —

V sveti noči.

Nocoj nocoj je sveta noč,
Na nebu zvezd nebroj gori,
Gori lepó in govori:
„Prišla kristjanom je pomoč.“

Glej zvezdo svetlo sred neba,
Kako leskeče se lepó!
Kot bilo samo bi zlató,
Nebo se celo lesketá.

Takrat je bila takšna noč,
Ko Bog na svet je stopil dol,
Da je utešil dušno bol
In zmagal s smrtjo pékla moč!

Stavko Stavič.

„Gospod“.

Slika. — Spisal P. P.

Tedaj je že ta otrok pravil, da bo enkrat gospod! Še, ko je bil čisto majhen in je komaj začel nositi hlačice, so ga enkrat mati peljali s seboj, ko so šli po opravku h gospodu Tomažu. In vesčas, ko sta gospod Tomaž in pa mati govorila, se je oziral okrog po sobi in premišljal in pregledoval vso opravo gospodovo; ko so se pa mati poslovili in hoteli iti, jih je pridržaval in se še vedno oziral po sobi. Potem so ga pa prašali gospod Tomaž:

„Tonček, kaj bi pa rad?“

In je rekel: „Jaz bom tudi enkrat gospod!“

Gospod Tomaž so se mu nasmejali in ga potrkali po rami in rekli: „Zakaj pa ne, če bodeš priden!“

Ah, pa kako je to čudno: Kolikokrat vse lepo kaže, ako človek misli naprej: vse je tako urejeno in pripravljeno, da se zdi: ne more biti drugače — in vendar je.

Tonček — takrat je bil star komaj 5 let — je bil zdrav in čvrst. Kadar je ob potoku lovil ribe in se sklanjal nad vodo, hoteč z rokami prijeti mreno, ki se je skrivala pod grivo — a, kako je takrat kar kipelo iz njega veselje do življenja in pa pogum . . . In ko so ga gospod Tomaž enkrat dobili, ko je ravno privlekel veliko mreno izpod grive in jo visoko držal in kričal zmagovalno: „Jo že imam!“ — tedaj je bil Tonček silno všeč gospodu Tomažu. In gospod Tomaž so rekli, da se Tončku v očeh bere, da bo pogumen in odločen mož, kadar pride do tega.

Bilo je okrog Božiča. Sneg je pokrival tla; drevesne veje so bile kakor z moko potresene; po strehah ga je bilo kar pest na debelo. In celo po strehi podružniškega zvonika se je obesil. Po dnevi je solnce posijalo in odneslo sneg, kar ga je bilo prav po vrhu zvonikove strehe; kar pa ga je bilo proti dnu tam, kjer se je streha nekoliko izbočila na vun, tisti je pa še ostal. In Tončkova mati so rekli, da kadar izgine še ta, bo pa Božič.

Ah, kako se je Tonček veselil tega, da bi že bil Božič! In kako bi se ne bil? Naučil se je bil streči k sv. maši. Na božični večer bo pa pri cerkvi sv. maša o polnoči. In takrat — so rekli gospod Tomaž — bo Tonček že toliko podkovan, da si bo upal sam k altarju! Kako bi tedaj Tonček ne bil težko čakal, da skoro skopni sneg iznad zvonikove strehe.

Takole popoldne, ko je solnce prisijalo in je bilo še dokaj toplo pred hišo, je smel obuti očetove škornje ter iti pred prag. Mati so mu to dovolili; a so mu prepovedali hoditi po snegu in iti daleč od hiše. Pred hišo je torej sedel, držal v roki knjižico, ki so mu jo dali gospod Tomaž, pogled mu je uhajal zdaj na zvonikovo streho, zdaj na potok, iz katerega je bil led že izginil, pa zopet po polju, ki se je lesketalo v tisočerih sneženih

iskrah in kristalih. In zraven je ponavljajl venomer besede, ki so bile v knjižici tiskane z velikimi črkami, kakor: Amen, Et kum spiritu tuo, Deo gracias i. t. d. Šlo je gladko in prav nič se ni bal, da bo sam klečal pred altarjem in stregel, in da bodo peli vsi ljudje po cerkvi in se ozirali na altar in opazovali gospoda Tomaža, kako bodo pobožno maševali, a za gospodom Tomažom najprvo občudovali tudi Tončka, kako bo lahko in pravilno stregel gospodu Tomažu pri najsvetejši daritvi.

Kako je Tončka ob tej misli prešlo v dušo nekaj veselega in ponosnega! Kako si je želel svetega večera! In že je mislil, da sliši, kako se pogovarjajo ljudje, od polnočnice gredé, le o njem in hvalijo njegovo lepo vedenje pred altarjem in izražajo željo, da bi tudi Tonček bil enkrat tak, kakor so gospod Tomaž.

In ko je tako mislil, so tudi njemu obstale misli pri tem zadnjem: da bi bil tudi on enkrat tako kakor gospod Tomaž. Da bi smel vsako božično noč o polnoči naglas peti sv. mašo in v rokah držati samega malega Jezusa, tistega belega, ki pride na božični večer iz svetih nebes doli na vsak altar.

Ah, in potem od božičnega večera naprej bi prišel vsak dan — vsak dan, takrat, kadar bi zjutraj maševal v domači cerkvi.

Od takrat, ko so mu gospod Tomaž dali pogum, da bo enkrat gospod, ni Tonček nikoli drugače mislil, kot da bo prvič maševal ravno v domači cerkvi, in sicer o Božiču o polnoči, in bo z velikim glasom pel sveto mašo in bodo vsi ljudje peli po cerkvi. In ko je materi tako povedal, niso nič rekli, da ne. Samo vzdihnili so in se obrnili v stran in si obrisali oči . . .

Ko se je Tonček tako zamislil, ga je včasih dobila sestra Marjanica in ga prašala, zakaj je tako resen. On pa je rekel:

„Zato, ker bom ministriral na božični večer in ker so gospod Tomaž rekli, da je to, če kdo prav pobožno streže pri sv. maši, prvo znamenje, da bo kdaj gospod.“

„Ali misliš, da bodeš ti gospod?“ je prašala Marjanica in skoro žalostna je bila.

„Ne vem . . . A gospod Tomaž so rekli, da morebiti bom.“

„Zakaj pa jaz ne bom?“ je vzdihnila Marjanica.

„Zato . . . Zato —; jaz ne vem, zakaj?“ je rekel Tonček. Zdelo se mu je tako, kot bi se samobsebi umelo, da Marjanica ne more biti gospod. A vendar ni mogel vedeti, zakaj bi ravno ne mogla biti. Matij pa so jima obema povedali, zakaj ne.

„Poglejta!“ so rekli, „saj je tudi Jezus pri zadnji večerji posvetil kruh in vino — in ne Marija . . . In so tudi Jezusa pribili na križ — ne Marije . . . Zato pa morejo zdaj samo dečki misliti, da bodo kdaj gospodje — ne pa deklice . . .“

Tonček je bil upokojen, Marjanica pa je bila še vedno žalostna.

„Pa bi morali dečki biti zato toliko bolj pridni!“ je dejala naposled.

„To pa! — A tisti, ki ni posebno priden, tisti ni nikdar gospod!“ so pritegnili mati.

In Tonček je izprevidel, da bo moral poslej biti še bolj priden, četud se mu že dozda ni moglo očitati nič posebnega.

Sneg raz zvonikovo streho pa le ni hotel izginiti. Včasih je solnce toplo sijalo; a veter izza Krima je pihal mrzlo, in tako ni moglo solnce doseči tega, kar je hotelo. Do Božiča je manjkalo le še nekaj dni.

Kar zapade neko noč sneg nanovo!

Prejšnji večer je bil Tonček nekam žalosten in pobit. Pri večerji se mu ni ljubilo niti jesti niti govoriti. Mati so mislili, da tako težko pričakuje Božiča — zato so ga tolažili, češ: Drugo jutro že ne bo več snega na zvonikovi strehi. Zjutraj pa so prišli mati v Tončkovo spalnico in mu namesto vesele novice morali naznaniti, da je zapadel sneg in da je zvonikova streha do vrha vsa bela.

Na Tončka ta novica ni napravila posebnega utisa. Odprl je oči, hotel se dvigniti, a glava mu je padla nazaj na zglavje.

„Tonček, vstani, bodeš videl sneg. Zunaj je vse belo. Strehe so vse bele in potok bo zamrznil.“

Tonček pa se ni zmenil za vse to.

„Tonček, ali si bolan?“ „Bolani —!“

„Kaj pa te boli?“

„Tu!“ — in pokazal je na grlo — „tu notri!“

To je bilo ob tistem času, ko je po naših krajih razsajala grlovka ali davica. Dotlej je še nismo čutili pri nas; pač pa smo brali, da razsaja in se širi med otroci ob mejah dežele. Nekateri so se že bali, da se zna zanesti tudi kam blizu; drugi pa so ugovarjali in menili, da to, na čemer bolehajo ondotni otroci, niti davica ni. Glejte — in bogve kdaj in kako: to jutro se je prikazala morilka tudi pri nas. Tonček in pa še nekdo drugi v vasi sta bila prva, ki sta jo čutila. Ko so poklicali zdravnika, je rekel kar naravnost: „To je davica!“

Kako se je to vse hitro obrnilo — in tako na hudo obrnilo!

Zunaj je naletaval sneg in belil dolino in goro. Tiho je bilo v naravi, in še stopinja tega ali onega se ni slišala, če je tekel po opravi preko ceste in se podvival, da bo kmalu pod streho in na gorkem. — Tonček je pa ležal ob oknu in gledal, kako so kosmiči padali izpod neba in zakrivali in belili zvonikovo streho bolj in bolj. Zraven pa je tiščal slin in se zvijal v krčih, da se je smilil vsem, ki so ga videli.

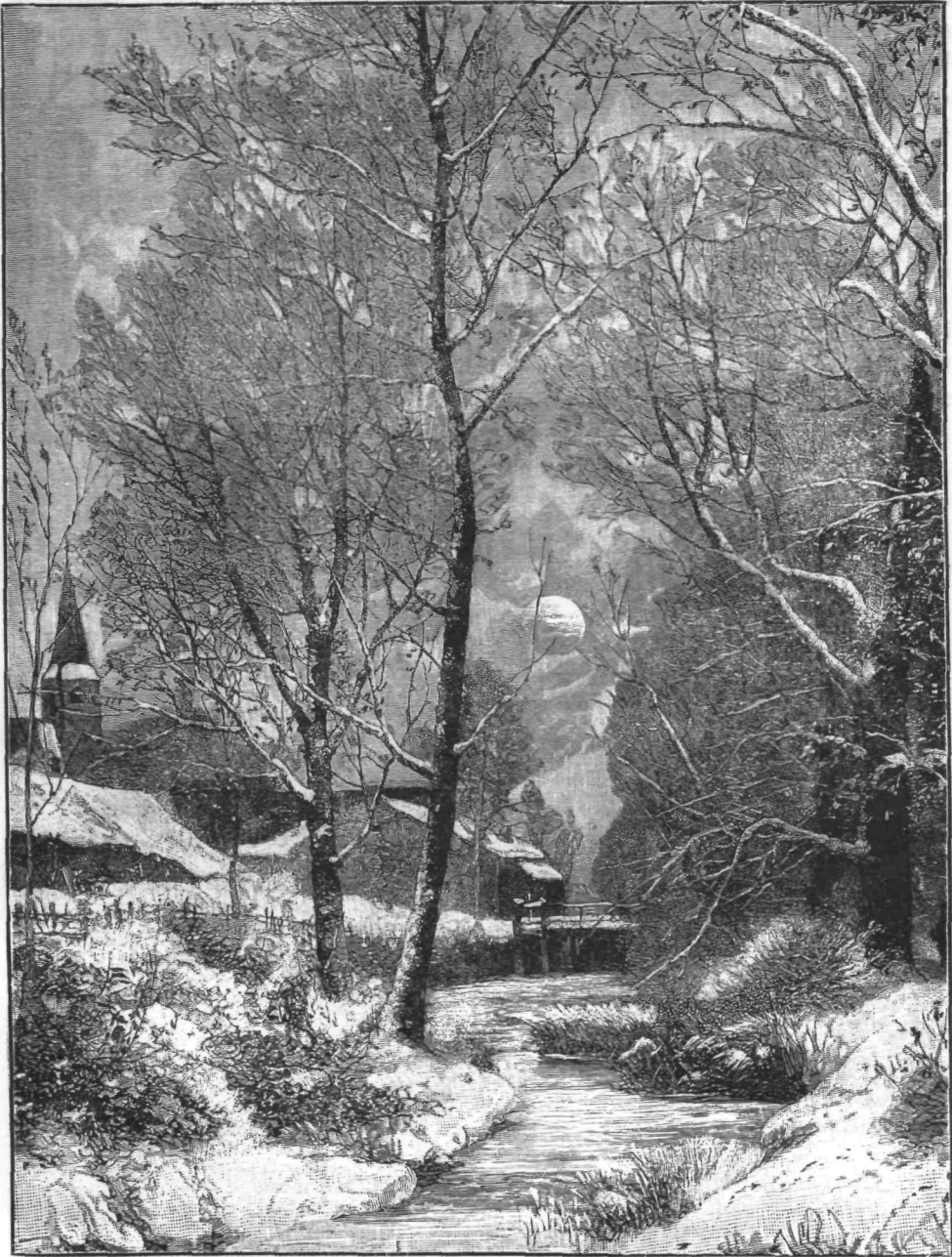
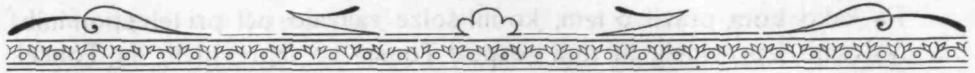
Ah, kak revež je bil —!

Pa kako bom pravil o tem, ko mi silijo solze v oči.

Gospod Tomaž so ga obiskali in ga prevideli. Ko so šli od njega, so imeli mokre oči. Mati pa so morali Tončku dvigniti glavo, da je skozi okno gledal za gospodom Tomažem, ko so odhajali. In ko so izginili za ovinkom, je Tonček omahnil nazaj in zajokal:

„Mati, jaz ne bom nikoli gospod, ker bom umrl!“

A še predno je umrl Tonček, so nesli iz hiše sestrico Marjanico, ki je bila zapadla taisti bolezni in se navrh še močno prehladila. In za sestro Marjanico so nesli še par drugih otrok iz vasi vun proti sv. Florijanu . . .

Pa kako bom pravil o tem, ko mi solze zalivajo oči pri teh spominih!
Vsi smo izprevideli, in tudi gospod Tomaž so izprevideli, da Tonček ne bo nikdar gospod; zakaj njegova bolezen se je obračala le prenglo na slabejše. Komaj je še dihal. A četudi je že s težavo govoril, vendar je s slabotnim glasom še enkrat prašal gospoda Tomaža, ki so ga obiskali, kako to, da Bog noče, da bi bil on gospod, ko se je vendar prizadeval, da bi bil vedno priden in ubogljiv — in so mati rekli: kdor je deček in je priden, tisti je kdaj gospod . . .

Gospod Tomaž pa so mu rekli, da tudi izmed pridnih hoče Bog le nekatere za gospode, ker morajo biti na svetu ljudje vseh stanov. Bog izbere nekatere, in tiste hoče. Nekateri pa odloči, da postanejo angeli, še predno morejo biti gospodje — — —

Ah, in res! Ko je tisto božično noč še ležal sneg po vsej naravi, in je bil podružniške cerkvice zvonik proti dnu strehe še ves bel; in ko je luna sijala in je ob mesečni tej svetlobi bil sneg videti še bolj bel; in ko so gospod Tomaž z visokim glasom peli sv. mašo o polnoči in so vsi ljudje klečali in peli: — takrat je bil Tonček že angel v nebesih!

Pa kako bom pravil; ko imam vse solzne oči in ko ne morem — — .

Svetonočni utrinki.

I.

*Padel, oj padel z jutranjim dihom
Snežec srebrni je vrh gorâ,
Pa mi je pravil: „Skoro prismeje
Žlažena noč se z nebâ!“*

*Slušal zavzet sem čarobno bajko
Snežca srebrnega vrh gorâ,
Pa sem zaklenil v globine jo tajne
U verni objem nedolžnega sna.*

*„Sveta noč, pridi!“ — S silo mogočno
Tisoč se dviga skritih želja,
Po neizraženem tistem pokoju
U tajnih globinah srca . . .*

*Mehka noč, vzplavaj z lahnimi krili,
Uzbudi mi bajko iz trudnega sna,
Ki šepetal jo v jutranjem dihu
Snežec srebrni je vrh gora!*

II.

*Sveta noč, o daj, da plakam
Uroče ti v pozdrav solzé,
Ki nocoj v očesu jasnem
Tiho srečne mi drhte!*

*Spet prihajaš kot devovjka
Žlaga . . . k meni ti nocoj,
Spet dotika moje duše
Unet, sanjav poljub se tvoj.*

*Čak že čakala težko je,
Ona neutolažena,
Čdaj da milostno rosé te
Spet nebesa blažena;*

*Čdaj da spet nadnjó razgrne
Tajnostna se tvoja moč,
Rožajočih, mirnih hipov
U mehkem krilu ji nesoč.*

*Moč božična, nekđaj v tebi
Ustala večna je Skrivnost,
In nad tožni svet razlila
Sreče, blaženstva sladkost . . .*

*Čarna noč, skrivnost velika
Meni sama ti si vsa,
Ueličasten dih božanstva
U dihih tvojih trepeta.*

Tuji svet in boj srdit sta
Uzela čute svete mi...
Ho pa tebe zrem, spet — vera
Močna v srcu se budi.

Hot rezedic vonj nocoj mi
Tvoj dehti pokoj presvet;
Ho željan ga pijem, v srcu
Up se živ poraja spet...

Tiha noč, zakaj prižigaš
Urh nebes zvezdâ nebroj?
Glej, kot nikdar prej — ljubezen
Moja spet žari nocoj!

Sveta noč, o daj, da plakam
Gorke ti v pozdrav solzé!
Morda kot nocoj nikoli
Ueč ne bom te zrl... Kdo ve?!...

III.

Sladkó zasniivala vasica
Zagorska je sred rodnih tal,
Skrivnostno vztrepetale lučke
Nadno so z jasnih rajskih dalj...

Ostavil delavec je truden
Težaven, znojjen posel svoj,
Pozabil boj za kruh grenak je
In boli težke vse nocoj.

Pozabil on celó za hip je,
Da v solznem svetu je — trpin;
Zdaj v koži borni mirno sanja,
Kak srečen je le on edin...

Stoni božična noč ljubeče,
Nad širno zemljico stoni
In z nežnimi jo zre očesci,
Kak v nje objemu ljubko spi.

Nocoj še mami ci nezabni
Razjasnil se obraz je vel.
Nad jaslicami v kotu verno
Pogled ji moli zdaj vesel.

Uesel? ... O da! A še srečnejša
Nocoj bi mamica bila,
Če sinka dragega bi spet ji
Urnila daljna, tuja tla.

Po njej pa tudi sinku toži
Nocoj se tu na tujih tleh,
In po božični sveti noči
Ob lepih Šavinih bregeh...

Pokoj hladeč in tiha radost
Pač i nad njim nocoj kipi,
J njemu zvezdic žar smehlja se,
A vendar isti, isti ni...

In ista v tujini hladni
Noč biserna božična ta,
Hot tam v zagorski je vasici
Pri ljubi mami ci — doma...

Savo Zagorski.

Mimica in zimica.

„Prídi, prídi bela,
Mrzla zimica!“
Včeraj je vesela
Pela Mimica.

Danes pa peči se
Gorke že tišči
In na jok drži se,
Mami govori:

„Ah, zakaj je prišla
Zima ta med nas,
Skozi temne gaje
Z njo je prišel mraz.“

Pada na planice
Beli, mrzli sneg,
Mrtve so doline,
Mrtev dol in breg.“

Gradiški.

Miklavž ga je rešil.

I.

Šicer je bil Tonček priden deček — učil se je rad, molil je rad, očeta in mater je slušal na prvo besedo, in vsi so ga imeli radi. Ali nekoč — bilo je ravno teden pred svetim Miklavžem — je prišel k njemu izkušnjavec in ga je motil z lepimi, sladkimi besedami tako dolgo, da se je dal premotiti.

Murnov Nace mu je pokazal nožič in mu rekel, da je dal zanj pri vaškem trgovcu desetico. Tonček je gledal svetli nožič, občudoval ga in zavidal Naceta . . . Ah, da bi mogel imeti tudi on tak nožič! Ponosen bi bil, ko bi ga tovariši zavidali, in kazal bi ga okrog po vasi, in vsi bi gledali za njim strmeč . . . Ali kaj — desetice nima, nožiča tudi nima, le pipec, ki je izgubil že vso barvo, mu leži žalosten v žepu in se ne upa na svetli dan.

Poprosil je očeta za desetico, a oče mu je niso dali, ker so poznali vzrok, zakaj hoče imeti Tone nožič; poprosil je mater, a mati so odmignili, češ, čemu ti bo nožič? Če hočeš kaj rezati, saj imaš pipec, in pipec je zadosti dober nož . . .

Tonček pa je hotel imeti na vsak način nožič. Premišljeval je na vse strani, kako bi dobil denar, ali ni mu prišlo na misel nič pametnega. Dnevi so minevali, in Tonček je začel počasi pozabljati na lepi nožič Murnovega Naceta.

Neko popoldne je prišel k sosеду, a tam ni bilo nikogar doma. Stopil je v kuhinjo, pogledat, če niso tam sosedova teta, a tudi tam ni bilo nikogar. Že je mislil zapreti vrata, a v tistem trenutku zagleda tam na oknu nekaj belega, blestečega. Ostrmel je in stopil bliže — zagledal je desetico, ki mu je blestela tako vabljivo . . . Tonček je stal in gledal nepremično v njo.

Tedaj se je pa oglasil izkušnjavec — tiho, sladko mu je govoril in ga vabil, vabil: „Vzemi! Glej, nihče te ne vidi — sam si . . . Vzemi, Tonček, in ne bodi neumen!“ — In izkušnjavec mu je narisal pred očmi nožič, in ta nožič je bil ves svetel, ves jasen — in Tončka je motil vedno bolj.

Nekaj hipov je stal negotov pri oknu, a potem je zganil hitro roko, stegnil jo — in desetica je ležala v njegovi roki. Tonček ni mislil na to, kaj dela, ne na to, da pride na dan njegova tatvina; le na to je mislil, da ima zdaj desetico, da bo jutri že lahko kazal nožič po vasi.

„Hitro odtod!“ si je mislil, izpustil desetico v žep in po prstih odhitel iz hiše. A ko je prišel domov, se ga je polastil nemir. Nič več ni mogel obstati v sobi, šel je vun na vrt in hodil semtertja. S prsti je stiskal v žepu desetico in se oziral plašno na sosedov dvor.

„Kaj, če me je pa vendar kdo videl?“ si je mislil iz zaskrbelo ga je. „Morda so me opazovali sosedova teta, morda tudi kedo drugi, morda že tudi oče vedó?“ — Še v večjem nemiru je hodil po vrtu, in desetica ga

je pekla v prstih. A izkušnjavec se mu je jel smejati porogljivo: „Ha, ha — tat, tat . . .!“

„Tat, tat!“ mu je zašumelo hipoma v ušesih — ozrl se je, a videl ni nikogar, le listje, ki je ležalo velo na tleh, je šumelo v vetru, in Tončku se je zdelo, da šumi tiste besede: „Tat, tat . . .“ Hipoma se je zavedel, kaj je bil storil, in ustrašil se je samega sebe. „Kaj bodo rekli oče, kaj mati, če izvedó?“ ga je zaskrbelo. „In Miklavž mi ne bo nič prinesel . . .“

Obstal je in obupno mislil, kaj bi naredil. Naposled mu je vendar prišla misel, o kateri je upal, da ga bo rešila neznosnega straha in nemira. Skopal je jamico, vzel suh list, zavil vanj desetico in jo zakril z zemljo.

Oddahnil se je in se pomiril, toda le za hip; kajti takoj se ga je polotil prejšnji strah, prevzel ga je kes zaradi greha in nič več ni mislil na nožič. In Miklavž . . . ta se bo obrnil od njega, od grešnika, in ničesar mu ne bo prinesel, in oče in mati ga ne bodeta imela več rada, tovariši se mu bodo umikali in klicali za njim: „Tat, tat . . .!“

Pobit, zamišljen je hodil Tonček ves teden okrog. Izogibal se je očetu, materi, tovarišem, kjerkoli je mogel, in le ena misel ga je mučila: Kaj bo? Kaj bo?

Desetica je ležala zakopana na vrtu — a Tonček ni maral iti blizu. Za ves svet bi ne bil mogel videti onega mesta, kjer leži njegova nesreča, njegov nemir. Bal se je vsega; kajti zdelo se mu je, da bere v očeh vseh besedo: tat, tat . . . zdelo se mu je, da mu kliče vse: „Tat, tat . . .!“

II.

Tisto noč pred sv. Miklavžem je sanjal Tonček čudne sanje. Zdelo se mu je, da stoji na vrtu sam, popolnoma sam in misli . . . A kar naenkrat se mu prikaže čudna pošast: žrelo široko odprto, in v njem svetli ostri zobje, pa kremplje mu je kazala ta pošast in se pomikala proti njemu. Hotel je bežati, a ni mogel premakniti nog, hotel je zavpiti, a noben glas mu ni prišel iz prs. Stal je prestrašen na mestu in gledal s širokoodprtimi očmi na pošast, ki se je že vzravnila, da ga požrè.

V tem trenutku je zagledal Tonček nad sabo nekaj belega, blestečega — in spoznal je sv. Miklavža. V neizrečenem strahu je vzdignil svoje roke in zaklical obupno proti svetniku: „O, reši me, sv. Miklavž!“

A strogo je uprl vanj sveti Miklavž svoje jasne oči. „Kako naj te rešim, ko si storil tak greh?“ je vprašal. „Kako naj te rešim, ko leži še vedno ukradena desetica v zemlji?“

„O sveti Miklavž, vse storim, vse!“ je zatarnal Tonček v strahu. — In tedaj se je spustil svetnik na zemljo — pošast je izginila, da Tonček sam ni vedel, kam. Sveti Miklavž pa ga je gledal še vedno s strogimi očmi in govoril s takim glasom, da se je Tonček tresel na vsem telesu.

„Mladi grešnik,“ je dejal svetnik, „zakaj si kradel? Ali nisi mogel pustiti desetice tam, kjer je bila? Hotel si imeti nožič — počakal bi bil,

kajti jaz bi ti ga bil prinesel. — Zdaj pa vzemi hitro desetico in jo nesi sosedovim nazaj, ker prej te ne bo pustila ona zver, ki komaj čaka, kdaj te požre.“

Sveti Miklavž je pokazal z roko proti koncu vrta in izginil. Tonček pa je pogledal tja, kamor je pokazal svetnik — zagledal je zopet pošast, ki mu je kazala zobe. Polastil se ga je nanovo divji strah, klical je svetega Miklavža, a tega ni bilo nikjer. Pošast se je bližala, bližala vedno bolj — Tonček je zavpil in se zbudil.

Bil je že dan, in solnce je že gledalo skozi okno — bila je ura osem. „Hvala Bogu, da sem le sanjal“, bila je Tončkova prva misel. A takoj se je spomnil besed sv. Miklavža in spomnil se je tudi, da je nosil ponoči svetnik darove po hišah. Skočil je s postelje, pogledal v krožnik in videl tam vse polno jabolk in drugih stvari; a na vrhu — ah, tam je ležal nožič, stokrat lepši kakor Murnovega Naceta. — „Dober je sveti Miklavž“, si je mislil, a zopet so mu prišle njegove besede na misel.

Urno se je oblekel in hitel vun na vrt. Tam je izkopal desetico, dirjal k sosedu, izročil ves zasopljen teti desetico. „Teta, teta, odpustite . . . jaz sem jo vzel sam z okna.“

Teta so se začudili. Res so pogrešili tisti dan desetico, a so pozabili še tisti dan na njo. Posvarili so Tončka in mu odpustili vse . . .

Ko je prišel Tonček domov, je povedal vse materi. Pripovedoval je o nožiču Murnovega Naceta, o svoji tatvini, o kesanju in nemiru, pripovedoval, kaj so mu rekli sosedova teta, ko je prinesel ukradeni denar.

Šiba ni pela Tončku tisti dan žalostne pesmi — mati so vedeli in tudi oče, da je Tonček prestopil prvič in zadnjič sedmo božjo zapoved. In res — ni bilo pridnejšega, poštenejšega dečka zatem v vsej vasi, kakor je bil Tonček. Le včasih se je rad pobahal s svojim nožičem, ki mu ga je prinesel Miklavž: „Lejte ga — kdo ima takega?“

„Hm, hm“, so rekli tovariši, a v srcih so si mislili: „Ej, Tonček, ta ima nekaj . . . A mi ta pipec, ej, ta pipec . . . ej, ta pipec . . .“

Svetko Slavin.

Hej, otroci, vun na polje . . .

Hej, otroci, ven na polje,
Kjer je padel prvi sneg,
Tam veselje dece drobne
Druži se v radosten smeh.

Nič ne boj se Poldek mali,
Če klobuk ti zbije kdo,
Nič ne jokaj, če ti mrazec
Malo pordeči uho.

Hej, otroci, vun na polje,
Kjer se zimica smeji,
Zdej se veselite, dokler
Gorka v žilah teče kri!

Taras Vaziljev.

Sveti Nikolaj.

Pa je sveti Nikolaj
 Spet zapustil sveti raj
 In prišel na zemljo k nam.
 Skril se v najtemnejši hram,
 Kjer bo čakal do noči,
 Ko nebroj zvezd zabrlí,
 In poslušal, če se kdaj
 Spomnite na sveti raj,
 Nikolaja in Boga,
 Bratcev, staršev in sestřa . . .

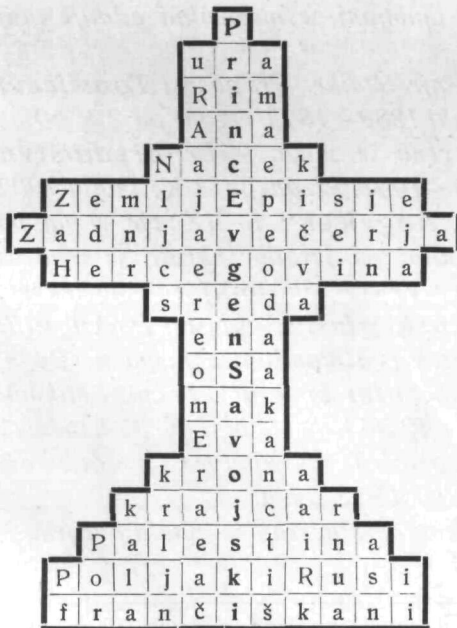
In kjer bo molítev čul,
 Lepih bo daril nasul
 Miljenim otrokom v dar:
 Vsak dobi konjičkov par,
 Zraven biserno piščal,
 Da bo nanjo zaigral,
 Vsako jutro prav na glas,
 Ko bo v šolo šel skoz vas . . .

Slavko Slavič.

Listje in cvetje.

Križna naloga št. 11.

Prav so rešili: Samsa Poldka, Sandka in Vidka, v Ilirski Bistrici; Engelsberger Viktor, učenec meščanske šole v Krškem; Švetina Franci in Ida, učenca v Pli-

berku; Pavlin Justina, Ježovnik Leopoldina, Anžlovar Marija Dolor., Susteršič Angela, učenke meščanske šole, Luxa Hermenegilda, Gorjup Dorica, Hrovat Angelina, Jankovič Pepi, učenke ljudske šole v uršulinskem samostanu v Škojji Loki.

Odgovor na šaljiva vprašanja št. 11.

1. Ker jih ne morejo prati. — 2. Ker ne morejo zidati starih. — 3. Luč.

Prav so rešili: Pavlin Justina, Ježovnik Leopoldina, Anžlovar Marija Dolor., Susteršič Angela, učenke mešč. šole; Luxa Hermenegilda, Gorjup Dorica, Hrovat Angelina, Jankovič Pepi, učenke ljudske šole v uršul. samostanu v Škojji Loki.

Novе knjige in listi.

Iz raznih stanov. Speval Taras Vaziljev. Z dodatkom „Urban iz Ribnice“. Ponatis iz „Vrtca“. V Ljubljani 1904. Cena 25 h. — To zbirko preprostih pesmic smo zato dali ponatisniti v posebni knjižici, da se lahko razširi v večjem številu med mladino, zlasti v rokodelskih in delavskih krogih. Mladina jo lahko porabi za deklamovanje ali za čitanje tako, da posamezniki nastopajo tudi v primerni obleki, da se med seboj menjavajo itd. Take vaje gotovo ne bodo brez koristi, posebno ker te pesmice udarjajo bolj ob veselo struno. Saj je že „Urban iz Ribnice“ toliko vreden, da poplača vso knjižico. Tukaj je prinesel tudi napev s seboj. Priporočamo za darilo o sv. Miklavžu in o Božiču.

Listnica uredništva.

Rado Triglavski: Ne trdimo, da Vam nedostaja talenta; a vse je še nekam nejasno, zbrozgano, razmetano. Upamo, da še kdaj prosine iz tega „mošta“ čista kaplja. Dotlej pa izbirajte najlažje oblike. — *Zoran:* Vaš slavospev smo snoči „luni“ prebrali. Pa se je sramežljivo skrila za oblake. — *V. Br.:* Ni zrelo. — *—è.:* Urednik se Vam gorko zahvaljuje za ljubeznivo pozornost, a v lastni list pač ne sodi. Drugo polagoma priobčimo. „Sve-

tovni kralj“ je prepodoben lanskemu istočasnemu. — *M. K.:* Ne bojte se, da bi temu „stvoru“ (kakor ga nazivate) odprli okno v svet. Je že bolj „nestvor“, vreden koša. — *F.:* „Dihur“ (novejši „dehor“) že svoječasnno prileze na dan. Potrpite in privoščite mu malce zimskega spanja. — *xy.:* Igračka, slabo pobarvana! Koš jo je požrl. — *Prostoslav:* Apostrofi pesem slabo priporočajo. Negodno. — *Gdč. F.:* Pesmica je pač še preslabotna. Pravljičji prilično porabimo. Hvala!

Vabilo na naročbo.

Sotrudniki, naročniki, čitatelji in prijatelji našega mladinskega lista naj bodo vsi prepričani, da je uredniku iz srca prišlo, kar je v prilogi napisal o **hvaležnosti**, in da mu prihaja tudi iz srca, ako takoj vporablja lastni nauk in se toplo zahvaljuje vsem udeležencem „Vrtčevim“, še posebno iskreno pa preč. g. župniku **J. Volcu** za vrlo pomoč pri urejevanju.

Seveda si pa učitelj hvaležnosti želi, da bi se tudi njemu izpolnjevala po izkušnji povzeta resnica: „**zahvala je nova prošnja**“, t. j., da bi vsi dosedanji p. n. sotrudniki, naročniki in pospeševatelji našega „**Vrtca**“ in „**Angelčka**“ ostali stanovitni in nam pridobili še novih prijateljev.

Cena „**Vrtcu**“ in „**Angelčku**“ je skupno **5 K 20 h.** »Angelček« se oddaja tudi posebej in stane na leto **1 K 20 h.** (Na deset izvodov pod skupnim zavitkom se daje eden po vrhu.) — Naročnina in vsi spisi, namenjeni »Vrtcu« in »Angelčku«, naj se pošiljajo kakor doslej, z naslovom: **Anton Kržič**, c. kr. profesor v Ljubljani, ali pa **Uredništvo „Vrtčevo“** v Ljubljani, (Sv. Petra cesta št. 78). V Ljubljani se naročnina oddaje tudi v „**Katoliški Bukvarni**“.

Priporočamo v nakup tudi poprejšnje letnike. Pri gospej **Tomšičevi** (Sv. Petra cesta št. 6) se dobivajo še letniki 1888—1893, vezani po 2 K 60 h; ako se jih pa kupi več skupno, se jim cena še zniža. — Pri **uredništvu** pa se dobiva: 1. „**Vrtec**“ letnik 1895—1901, vezan po 3 K; letnik 1902 po 3 K 40 h in 1903 po 4 K. — 2. „**Angelček**“ I.—IX. teč. vezan po 80 h, X. in XI. pa po 1 K. Ako kdo kupi več izvodov hkrati, se cena še primerno zniža; kdor kupi vseh **devet** »Vrtcev« in **enajst** »Angelčkov«, jih dobi vezane za 27 K. — 3. „**Mladinski glasi**“, uglasbil **P. Angelik Hribar** (ponatis iz »Angelčka«) I. zvezek (s slikami) dvoglasno po 24 h, II. čveterglasno po 40 h. — 4. „**Nedolžnim srcem**“, pesmi s slikami (ponatis iz »Vrtca« in »Angelčka«) po 1 K 20 h kart. in 1 K 45 h lično v platnu. — 5. „**Iz raznih stanov**“, speval **Taras Vaziljev**. Z dodatkom »Urban iz Ribnice«. (Ponatis iz »Vrtca«.) Cena 25 h.

Letna naročnina naj se blagovoli naprej plačevati in kmalu poravnati, kjer je še kaj zaostalega.

„**Vrtec**“ izhaja 1. dné vsacega meseca in stoji s prilogo vred za vse leto 5 K 20 h, za pol leta 2 K 60 h — Uredništvo in upravništvo sv. Petra cesta št. 78, v Ljubljani.
